

บทความวิจัย

อิทธิพลของทัศนคติ ความรู้ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน
และความคาดหวังในผลลัพธ์ต่อการผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก
ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
**The Influence of Attitude Knowledge Self-Efficacy
and Outcomes Expectation to Integration of Eastern Wisdom
in Nursing Practice of Nursing Students
Faculty of Nursing, Prince of Songkla University**

ตาณิกา หลานวงศ์* กิรณา ภักดิ์ฉนวน¹ นงนุช บุญยัง² ประภาพร ชุกำเหน็ด³
Tanika Lanwong^{1*} Kirana Phakdeechanuan¹ Nongnut Boonyoung² Prapaporn Chukumnerd³

¹อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

¹Lecturer, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

²รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

²Associate Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

³Assistant Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

*ผู้รับผิดชอบหลัก: tanika.l@psu.ac.th

*Corresponding author: tanika.l@psu.ac.th

Received 10 July 2020 • Revised 21 April 2021 • Accepted 4 June 2021

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอำนาจการทำนายของ ทัศนคติ ความรู้ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ **วิธีการ:** กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 จำนวน 109 ราย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 2) แบบสอบถามความรู้ 3) แบบสอบถามทัศนคติ 4) แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตน 5) แบบสอบถามความคาดหวังในผลลัพธ์ และ 6) แบบสอบถามการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่าเท่ากับ .80, .95, 1.00, 1.00 และ .95 ตามลำดับ ทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถามชุดที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่นของคูเดอร์ริชาร์ดสัน 20 เท่ากับ .70 และชุดที่ 3-6 ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .80, .83, .92, และ .89 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสถิติถดถอยพหุแบบขั้นตอน **ผลการวิจัย:** พบว่า ความรู้

ทัศนคติ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน สามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติกรพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล ได้ร้อยละ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐานเท่ากับ $-.30$, $.35$ และ $.17$ ตามลำดับ ดังนั้น คณาจารย์ควรปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกให้กับนักศึกษาพยาบาล เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถให้การพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลสุขภาพได้ครบทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาตะวันออก; การปฏิบัติกรพยาบาล; นักศึกษาพยาบาล

Abstract

Objective: This research aimed to study the predictive ability of attitude, knowledge, self-efficacy, and expected outcomes of the integration of Eastern wisdom in nursing practices of nursing students at Faculty of Nursing, Prince of Songkhla University. **Methods:** Purposive sampling was used to select 109 fourth-year nursing students. Data were collected questionnaires which were 1) a demographic questionnaire, 2) a questionnaire on attitude towards Eastern Wisdom, 3) a questionnaire on knowledge about Eastern wisdom, 4) a questionnaire on self-efficacy, 5) a questionnaire on expected outcomes and 6) a questionnaire on the integration of Eastern wisdom in nursing practices. The content validity of the questionnaires was examined by 3 experts and yielded values of $.95$, $.80$, 1.00 , 1.00 and $.95$ respectively. The reliability test of questionnaire 2) yielded the Kuder-Richardson 20 value of $.70$, while questionnaires 3-6 obtained the Cronbach's alpha coefficient values of $.80$, $.83$, $.92$ and $.89$ consecutively. The data were analyzed by using descriptive statistics, Pearson's product-moment correlation coefficient, and multiple regression analysis. **Results:** The results showed that the variance of Eastern-wisdom-integrated nursing practices in 21 percent of nursing students can be explained by knowledge, attitude and self-efficacy with regression coefficients equal to $-.30$, $.35$ and $.17$ respectively. Thus, instructors should cultivate a good attitude towards Eastern-wisdom-integrated nursing practices in nursing students to promote holistic health care.

Keywords: eastern wisdom; nursing practice; nursing student

ความเป็นมาของปัญหา

การแพทย์ในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก มีการคิดค้นพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการแพทย์ต่างๆ มากมาย เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยมีการฟื้นหายจากโรคที่เป็นอยู่ได้เร็วยิ่งขึ้น ระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาลสั้นลง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่เนื่องด้วยสภาวะการณในปัจจุบัน โรคบางโรคไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ จำเป็นต้องมีการฟื้นฟูสภาพร่างกายอย่างต่อเนื่อง ผู้ป่วยจำนวนมากไม่แน่ใจถึงหันมาสนใจการใช้ศาสตร์ภูมิปัญญาตะวันออกควบคู่กับการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลสุขภาพมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการนำภูมิปัญญาตะวันออกมาใช้ในการดูแลสุขภาพมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในอนาคต โดยพบว่า การนวดเป็นศาสตร์ที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในการดูแลสุขภาพตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยทำงาน อายุระหว่าง 25-59 ปี¹

จากการศึกษาในกลุ่มผู้มารับบริการของโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง พบว่า มีผู้รับบริการตัดสินใจใช้การแพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 35.30 โดยผู้รับบริการตัดสินใจเลือกใช้นวดในการดูแลสุขภาพตนเองมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 95.30 รองลงมาคือ การประคบสมุนไพรและการใช้ยาสมุนไพร คิดเป็นร้อยละ 59.30 และ 37.30 ตามลำดับ² นอกจากนี้ หน่วยงานที่ให้บริการด้านสุขภาพไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาลต่างๆ โรงเรียนแพทย์ได้มองเห็นถึงความสำคัญของการนำภูมิปัญญาตะวันออกมาผสมผสานในการดูแลสุขภาพมากยิ่งขึ้น³ วิชาชีพพยาบาลมีความสำคัญในการขับเคลื่อนการนำภูมิปัญญาตะวันออกมาใช้ในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยควบคู่กับการแพทย์แผนปัจจุบัน โดยบทบาทหน้าที่ของพยาบาลในการนำภูมิปัญญาตะวันออกมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพองค์รวม (Holistic health)

สามารถทำได้โดยการบูรณาการทั้งหลักปรัชญา แนวคิด หลักการและความเชื่อของชาวตะวันออก เพื่อให้บุคคลเกิดความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ⁴ จากการศึกษาของ Buddharat, Sen-Ngam and Khamchan⁵ พบว่า พยาบาลวิชาชีพมีการนำภูมิปัญญาตะวันออกมาใช้ในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยในโรงพยาบาลอย่างหลากหลาย โดยการนวดมีการนำมาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยมากที่สุด นอกจากนี้การศึกษาของ Hatthakit and Chukumnerd⁶ ยังพบว่า พยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อการนำภูมิปัญญาตะวันออกมาใช้ในการดูแลสุขภาพผู้ป่วย ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าพยาบาลให้ความสำคัญกับการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการสร้างเสริมสุขภาพองค์รวมให้กับผู้ป่วย อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาในต่างประเทศ⁷ พบว่ามีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้แพทย์ทางเลือก ทั้งในด้านของตัวผู้ป่วยเอง และในส่วนของบุคลากรทางการแพทย์ ทำให้พยาบาลมีข้อจำกัดในการนำภูมิปัญญาตะวันออกมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่ผสมผสานการนำภูมิปัญญาตะวันออกมาใช้ในการดูแลสุขภาพผู้ป่วย โดยจัดให้มีการเรียนการสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียน และมีการบูรณาการลงสู่การฝึกปฏิบัติจริงในรายวิชาภาคปฏิบัติในทุกๆ ชั้นปี อย่างไรก็ตาม พบว่า ในการฝึกปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วยนักศึกษายังมีการนำภูมิปัญญาตะวันออกมาผสมผสานในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยน้อยและมีข้อจำกัด ส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ไม่สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้และศาสตร์ของภูมิปัญญาตะวันออกที่เรียนมาในการประเมินสภาพผู้ป่วย และไม่สามารถบูรณาการลงสู่การปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างเหมาะสม

การรับรู้สมรรถนะแห่งตนเป็นแนวคิดที่มีความเชื่อว่าการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายนั้นบุคคลต้องมีการรับรู้ในความสามารถของตนเอง และมีความคาดหวังในผลลัพธ์ที่จะตามจากการกระทำนั้นๆ จากการศึกษาของ Chuntharapat, et al.⁸ ที่ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนด้วยโยคะต่อพฤติกรรมสุขภาพและการเพิ่มน้ำหนักตัวในหญิงตั้งครรภ์ที่มีน้ำหนักตัวเกิน พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงให้เห็นว่าการรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จในการปฏิบัติและได้ผลลัพธ์ตามที่

คาดหวังไว้ ดังนั้นแนวคิดนี้ น่าจะเป็นปัจจัยอีกหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการนำภูมิปัญญาตะวันออกไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล และนอกจากปัจจัยดังกล่าว การศึกษาของ Hatthakit and Chukumnerd⁶ พบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ส่วนความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก อย่างไรก็ตามการศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาในบริบทของพยาบาลวิชาชีพซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกันกับบริบทของนักศึกษาพยาบาลในหลายๆ ปัจจัย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของทัศนคติ ความรู้ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ต่อการปฏิบัติการพยาบาลโดยผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ภายใต้กรอบแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตน (Self-Efficacy model) ของ Bandura⁹ ซึ่งเชื่อว่า หากนักศึกษามีทัศนคติ ความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และมีความคาดหวังที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกแล้วนั้น จะทำให้นักศึกษาพยาบาลสามารถผสมผสานการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม

คำถามการวิจัย

- 1) ทัศนคติ ความรู้ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ และการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อยู่ในระดับใด
- 2) มีความสัมพันธ์กับการผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล หรือไม่ และ
- 3) มีอิทธิพลต่อการผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่สามารถทำนายการผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

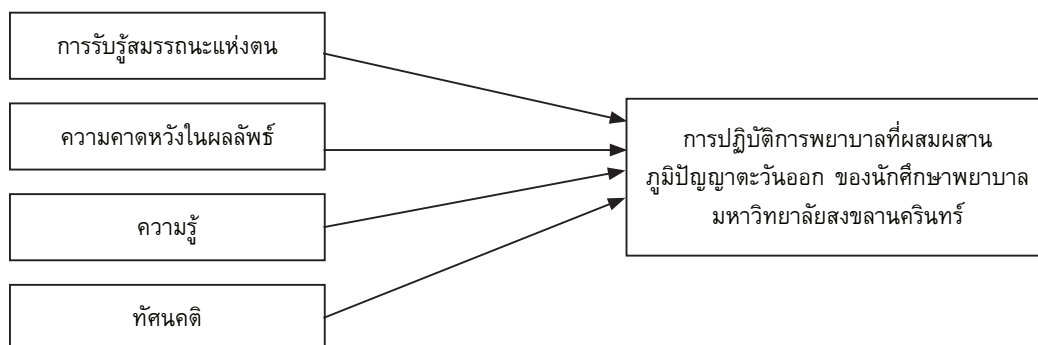
รูปแบบการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตน (self-efficacy model) และความคาดหวังในผลลัพธ์ (outcome expectations)^{9,10} มาเป็นกรอบทฤษฎีในการศึกษา ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นจะตัดสินใจแสดงออกหรือกระทำพฤติกรรมนั้นๆ เป็นผลมาจากการที่บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ของการกระทำนั้น ภายใต้สถานการณ์หรือปัจจัยที่มาเกี่ยวข้องทั้งปัจจัยภายในและภายนอก บุคคลอาจจะมีความสามารถไม่แตกต่างกันแต่อาจจะมีการแสดงออกทางพฤติกรรมที่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นๆ สามารถพัฒนาได้โดยการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง 4 แหล่ง ได้แก่ 1) การมีประสบการณ์ที่สำเร็จของตนเอง (enactive mastery experience) 2) การเรียนรู้จากแบบอย่างที่ประสบความสำเร็จ (vicarious experience) 3) การได้รับการชักจูงหรือโน้มน้าว (verbal persuasion) และ 4) การกระตุ้นทางอารมณ์ (physiological and affective states) ในส่วนของแนวคิดความคาดหวังในผลลัพธ์นั้นเป็นแนวคิดที่ว่าด้วยความเชื่อเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น สามารถจำแนกได้เป็น 3 ส่วน คือ 1) ความคาดหวัง

ผลลัพธ์ทางสังคม (social) 2) ความคาดหวังผลลัพธ์ทางด้านร่างกาย (physical) และ 3) ความคาดหวังผลลัพธ์ด้านคุณค่าด้านการประเมินตนเอง (self-evaluative)

นอกจากนั้นการศึกษาของ Hatthakit and Chukumnerd⁶ พบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของพยาบาล หากพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกจะแสดงออกถึงการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลผู้ป่วย โดยบทบาทหน้าที่หลักของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยแบ่งเป็น 3 บทบาทหลัก คือ 1) บทบาทด้านการเป็นผู้ให้การเยียวยา 2) บทบาทด้านการเป็นผู้ส่งเสริมการเยียวยา และ 3) บทบาทด้านการประสานการเยียวยา ถึงแม้ว่าการศึกษาดังกล่าวจะพบว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก แต่การศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาในบริบทของพยาบาลวิชาชีพซึ่งอาจมีปัจจัยหลายๆ ด้านที่แตกต่างกับบริบทของนักศึกษาพยาบาลจากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาอิทธิพลของความรู้ ทัศนคติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ต่อการนำภูมิปัญญาตะวันออกมาฝึกปฏิบัติใช้ในการดูแลสุขภาพ รวมถึงความคาดหวังต่อผลลัพธ์ทางบวกที่จะเกิดขึ้นกับสุขภาพของผู้ป่วยแล้วจะทำให้ให้นักศึกษาพยาบาลสามารถปฏิบัติการพยาบาลโดยผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลสุขภาพได้อย่างเป็นองค์รวมและเกิดประโยชน์สูงสุด ตามกรอบแนวคิดนี้ (ภาพ 1)

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทำนาย (Predictive study) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ปีการศึกษา 1/2562 จำนวน 172 ราย

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G-Power 3.0.10 โดยคำนวณหาค่าขนาดอิทธิพลจากงานวิจัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน¹¹ ซึ่งมีค่า $R^2 = 0.103$ ค่าขนาดหาค่าขนาดอิทธิพล $f^2 = 0.115$ จากนั้นกำหนดค่าระดับความเชื่อมั่นที่ .05 อำนาจการทดสอบที่ .80 และจำนวนตัวแปรต้นที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 4 ตัวแปร คือ ความรู้ ทศนคติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 109 ราย

ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เนื่องจากนักศึกษาชั้นปี 4 เป็นนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งผ่านประสบการณ์การขึ้นฝึกปฏิบัติดิบนหอผู้ป่วยครบตามเกณฑ์ของหลักสูตร และมีประสบการณ์การใช้ภูมิปัญญาตะวันออกที่มากกว่านักศึกษาชั้นปีอื่นๆ สอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนที่ต้องอาศัยประสบการณ์ทั้งประสบการณ์ตรงและจากการเห็นแบบอย่างของผู้อื่น ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 210 ราย โดยผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบไม่ใส่คืน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 109 ราย

จริยธรรมในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU IRB 2019-NL 007) ลงวันที่ 19 กรกฎาคม 2562 ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการวิจัย โดยการจัดทำเอกสารชี้แจงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์การวิจัย การดำเนินการวิจัย ระยะเวลาการเก็บข้อมูล การปฏิบัติตัวระหว่างการเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ โดยการเข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นไปด้วยความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างจะไม่มีผลระบุชื่อ นามสกุล จะใช้รหัสแทน

ในการลงข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะถูกเก็บเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอในภาพรวมของข้อมูลทั้งหมดและใช้เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาเพียงเท่านั้น โดยระหว่างดำเนินการวิจัยหากกลุ่มตัวอย่างต้องการถอนตัวออกจากกรวิจัยครั้งนี้ สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลต่อการเรียนการสอนในรายวิชาใดๆ ทั้งสิ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 6 ส่วน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทั่วไป เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 10 ข้อ ดังนี้ เพศ อายุ ศาสนา รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์การใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลตนเองและบุคคลในครอบครัว บุคคลในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดมีประสบการณ์การใช้ภูมิปัญญาตะวันออก ความสนใจในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก เกรดเฉลี่ย และชั้นปีที่ใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการฝึกปฏิบัติมากที่สุด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากของ Hatthakit and Chukumnerd⁶ ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ถูก และ ผิด คะแนนรวมที่เป็นไปได้อยู่ในช่วง 0-10 คะแนน โดยแบ่งคะแนนความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้การแบ่งหาคะแนนแบบอันตรายภาคชั้น และแปลผลคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก เป็น 3 ระดับ คือ คะแนน 0-3.33 หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออกระดับต่ำ คะแนน 3.34-6.66 หมายถึง ความรู้ระดับปานกลาง และคะแนน 6.67-10.00 หมายถึง ความรู้ระดับสูง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากของ Hatthakit and Chukumnerd⁶ ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราปรมาณค่า 4 ระดับ คะแนนรวมที่เป็นไปได้อยู่ในช่วง 10-40 คะแนน โดยแบ่งคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้การแบ่งหาคะแนนแบบอันตรายภาคชั้น และแปลผลคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก เป็น 3 ระดับ คือ คะแนน 10-20 หมายถึง ทัศนคติ อยู่ในระดับต่ำ คะแนน 21-30 หมายถึง ทัศนคติ อยู่ในระดับปานกลาง และ

คะแนน 31-40 หมายถึง ทัศนคติดี อยู่ในระดับสูง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม โดยใช้กรอบแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตน⁹ ประกอบด้วย ข้อคำถาม 19 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ คะแนนรวมที่เป็นไปได้อยู่ในช่วง 19-76 คะแนน โดยมีการแบ่งคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนเป็น 3 ระดับ โดยใช้การแบ่งหาคะแนนแบบอันตรภาคชั้น และแปลผลคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตน เป็น 3 ระดับ คือ คะแนน 19-37 หมายถึง การรับรู้สมรรถนะฯ อยู่ในระดับต่ำ คะแนน 38-56 หมายถึง การรับรู้สมรรถนะฯ อยู่ในระดับปานกลาง คะแนน 57-76 หมายถึง การรับรู้สมรรถนะฯ อยู่ในระดับสูง

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม โดยใช้กรอบแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของ Bandura¹⁰ ประกอบด้วย ข้อคำถาม 9 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ คะแนนรวมที่เป็นไปได้อยู่ในช่วง 9-36 คะแนน โดยมีการแบ่งคะแนนความคาดหวังในผลลัพธ์เป็น 3 ระดับ ดังนี้ คะแนน 9-17 หมายถึง ความคาดหวังในผลลัพธ์ฯ อยู่ในระดับต่ำ คะแนน 18-26 หมายถึง ความคาดหวังในผลลัพธ์ฯ อยู่ในระดับปานกลาง คะแนน 27-36 หมายถึง ความคาดหวังในผลลัพธ์ฯ อยู่ในระดับสูง

ส่วนที่ 6 แบบประเมินการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกผู้วิจัยปรับปรุงจาก Hatthakit and Chukumnerd⁶ ประกอบด้วยข้อคำถาม 18 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ คะแนนรวมที่เป็นไปได้อยู่ในช่วง 18-62 คะแนน โดยมีการแบ่งคะแนนการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก 3 ระดับ โดยใช้การแบ่งหาคะแนนแบบอันตรภาคชั้น และแปลผลคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก 3 ระดับ ดังนี้ คะแนน 18-35 หมายถึง มีการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานอยู่ในระดับน้อย คะแนน 36-53 หมายถึง มีการปฏิบัติการพยาบาลฯอยู่ในระดับปานกลาง และคะแนน 54-72 หมายถึง มีการปฏิบัติการพยาบาลฯอยู่ในระดับสูง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (CVI) ดังนี้ แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับ

การใช้ภูมิปัญญาตะวันออก เท่ากับ .80 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก เท่ากับ .95 แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะแห่งตน เท่ากับ 1.00 แบบสอบถามความคาดหวังในผลลัพธ์ เท่ากับ 1.00 และแบบสอบถามการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก เท่ากับ .97

จากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงกับนักศึกษาพยาบาลที่มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 19 ราย ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ โดยแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก โดยการหาค่าความเชื่อมั่นของคูเดอร์ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson 20) ได้เท่ากับ .70 ส่วนแบบสอบถามทัศนคติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตนความคาดหวังในผลลัพธ์ และแบบสอบถามการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก คำนวณหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือได้ค่าดัชนีแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .79 .83, .92, และ .89 ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ชั้นปีที่ 4 โดยผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบไม่ใส่คืนได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 109 ราย เก็บข้อมูลในช่วงเดือน กันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2562 เมื่อผ่านคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยผ่านประธานชั้นปีเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการ มีการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยการเข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นไปตามความสมัครใจ ทีมผู้วิจัยแจกแบบถามให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งใช้ระยะเวลาในการทำประมาณ 30-45 นาที เมื่อเสร็จสิ้นการตอบแบบสอบถาม ทีมผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลและนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

2. วิเคราะห์หาค่าอิทธิพลของความรู้ ทัศนคติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก ด้วยสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple linear

regression) ก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ ดังนี้ ข้อมูลมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear relationship) ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ทุกตัวมีค่าคงที่ (Homoscedasticity) และไม่มีความสัมพันธ์พหุรวมเชิงเส้น (Multicollinearity)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 98.20 อายุเฉลี่ย 21.80 ปี (SD = .06) นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 70.64 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 27.52 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 1.84 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 3,000-5,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 53.20 รองลงมาระหว่าง 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 37.60 และมีเกรดเฉลี่ยรายวิชา ภูมิปัญญาตะวันออก อยู่ในระดับเอ (Grade A) มากที่สุด ร้อยละ 50.50 รองลงมาอยู่ในระดับบี ถึง บีบวก (Grade B-B⁺) ร้อยละ 46.80 โดยนักศึกษาที่มีการนำภูมิปัญญาตะวันออกไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยมากที่สุด คือ ชั้นปี 3 ร้อยละ 45.90 รองลงมาเป็นชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 41.30 กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเคยมีประสบการณ์การใช้ภูมิปัญญาตะวันออกใน

การดูแลสุขภาพตนเอง และบุคคลในครอบครัว ร้อยละ 99.10 และ 90.80 ตามลำดับ และมีความสนใจในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกไปใช้ในการดูแลสุขภาพมากที่สุด ร้อยละ 43.10

2. ความรู้ ทักษะคิด การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ และการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกอยู่ในระดับสูงมากที่สุด ร้อยละ 98.20 (M = 8.47, SD = .09) ด้านทัศนคติต่อการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก พบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก ร้อยละ 77.10 (M = 32.68, SD = .27) ด้านการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและความคาดหวังในผลลัพธ์ต่อการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก พบว่า อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 54.10 และ 89.00 ตามลำดับ (M = 56.49, SD = .80 และ M = 30.58, SD = .33) ส่วนด้านการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.40 (M = 53.00, SD = .65) โดยมีรายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ของระดับความรู้ ทักษะคิด การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ และการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (N = 109)

ตัวแปร	M	SD	ค่าคะแนน		ระดับ
			ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	
ด้านความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออก	8.47	.09	6.00	10.00	ระดับสูง
ด้านทัศนคติเกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออก	32.68	.27	26.00	39.00	ระดับสูง
ด้านการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก	56.49	.80	36.00	75.00	ระดับสูง
ด้านความคาดหวังในผลลัพธ์ของการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก	30.58	.33	21.00	36.00	ระดับสูง
ด้านการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก	53.00	.65	34.00	71.00	ระดับปานกลาง

M = ค่าเฉลี่ย SD = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทัศนคติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ ต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผลการศึกษา ครั้งนี้ พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ($r = -.22, p < .05$) ด้านทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลางต่อการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .34, p < .01$) ส่วนด้านการรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .29, p < .01$) โดยมีรายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ระหว่างความรู้ ทัศนคติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ($N = 109$)

ตัวแปร	1	2	3	4	5
ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออก	1				
ทัศนคติเกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออก	.22	1			
การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก	.05	.35**	1		
ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก	.12	.13	.59**	1	
การปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก	-.22*	.34**	.29**	.16	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

4. อำนาจการทำนายของความรู้ ทัศนคติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ต่อการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ($N = 109$)

ผลการศึกษานี้ พบว่า ความรู้ ทัศนคติ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน สามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ได้ร้อยละ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($R^2 = 21, F_{(3, 105)} = 10.63, p < .000$) และมีค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ $-.30, .35$ และ $.18$ ($t = -3.41, 3.70$ และ $1.95; p = .00, .00$ และ $.05$) สามารถเขียนเป็นสมการของการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน ได้ดังนี้

การปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล = $37.10 + (-.30)$ (ความรู้) + $.35$ (ทัศนคติ) + $.18$ (การรับรู้สมรรถนะแห่งตน) โดยมีรายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ($N = 109$)

ปัจจัยทำนาย	b	SE	β	t	p-value
ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออก	-2.178	.639	-.299	-3.409	.00**
ทัศนคติเกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออก	.800	.217	.345	3.691	.00**
การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก	.145	.075	.177	1.941	.05*

$R^2 = .233, \text{ Adjust } R^2 = .211, F(3, 105) = 10.63, p < .001, \text{ Constant} = 37.14$

* $p < .05$, ** $p < .01$

การอภิปรายผลการวิจัย

1. **ทัศนคติ ความรู้ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ในการผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ทัศนคติ ความรู้ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความคาดหวังในผลลัพธ์ ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อยู่ในระดับสูง ($M = 32.68, SD = .27; M = 8.47, SD = .09; M = 56.49, SD = .80; M = 30.58, SD = .33$) ส่วนการปฏิบัติการพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 53.00, SD = .65$) สามารถอธิบายได้ว่านักศึกษาพยาบาลได้รับการบ่มเพาะองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาตะวันออกตั้งแต่เริ่มเข้าสู่คณะพยาบาลศาสตร์รายวิชาทฤษฎีและปฏิบัติจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา ส่งผลให้นักศึกษามีความรู้อัตนคติที่ดี และมีทักษะในการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁶ ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลสุขภาพ อีกทั้งการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์การดูแลวิถีไทยและการพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับการศึกษาของ Sirikhetkon¹² ที่พบว่าประชาชนมีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการใช้แพทย์ทางเลือก เนื่องจากบุคลากรทางการแพทย์ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชน ทำให้มีความรู้ที่ถูกต้องและเมื่อมีความรู้ที่ถูกต้องย่อมมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกตามมา¹³

นอกจากนี้การรับรู้สมรรถนะแห่งตนและความคาดหวังในผลลัพธ์ของการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษายู่ในระดับสูง เนื่องจาก การเรียนการสอนในรายวิชาภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษามีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่มีความเข้มข้นในเนื้อหาและการปฏิบัติจริงส่งผลให้นักศึกษามีความมั่นใจในการนำภูมิปัญญาตะวันออกไปใช้ปฏิบัติจริงกับผู้ป่วย สอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้สมรรถนะแห่งตนและความคาดหวังในผลลัพธ์ของแบนดูรา^{9,10} อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า การปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า ในการขึ้นฝึกปฏิบัติบนคลินิกของนักศึกษามีความไม่แน่นอนในหลายปัจจัย ทั้งตัวนักศึกษาเอง และอาจารย์ในเทศที่ยังไม่เชี่ยวชาญด้านการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก รวมถึงนโยบายการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกไม่ชัดเจน

สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา^{1,14,15} พบว่า การขาดการสนับสนุนทางด้านนโยบายจากหน่วยงานและการขาดการยอมรับจากจากแพทย์แผนปัจจุบันทำให้มีการใช้แพทย์แผนไทยหรือการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกน้อยลง

2. **ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทัศนคติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก คือ ความรู้ ทัศนคติ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน โดยทัศนคติและการรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล ($r = .34$ และ $.29, p < .01$) นั้นหมายถึง หากนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก ร่วมกับการที่นักศึกษารับรู้ว่าจะตนเองมีสมรรถนะในการนำภูมิปัญญาตะวันออกไปใช้ในการดูแลสุขภาพของผู้รับบริการจะส่งผลให้นักศึกษามีการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ ยังพบว่า ด้านความรู้มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำต่อการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล ($r = -.22, p < .05$) นั่นคือ การที่นักศึกษาพยาบาลมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออกอยู่ระดับดี แต่กลับมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกที่น้อยลงเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Hatthakit and Chukumnerd⁶ ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออกไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออก อธิบายได้ว่า นักศึกษาในยุคปัจจุบันมีการเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลสุขภาพได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตามการมีความรู้มากอาจจะไม่เพียงพอที่จะทำให้มีการลงมือปฏิบัติได้ และที่สำคัญหากผู้ปฏิบัติปราศจากทัศนคติเชิงบวกต่อการทำกิจกรรมนั้นๆ จะส่งผลให้ไม่เกิดการลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับการศึกษาของ Chukaew, Sirapo-ngam and Prapaipanich¹⁶ ที่พบว่า การที่พยาบาลมีความรู้มากไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติการพยาบาลในการช่วยเหลือและสร้างเสริมสุขภาพของญาติผู้ดูแลผู้ป่วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Poorananon and Krirkgulthorn¹⁷ ที่

พบว่า ทัศนคติมีผลต่อการเรียนภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล สามารถอธิบายได้ว่า ไม่ว่าจะการปฏิบัติกิจกรรมนั้นจะเป็นสิ่งที่ยุ่งยากหรือเหนื่อย หากผู้ปฏิบัติมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติจะทำให้ผู้ปฏิบัติพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้นให้สำเร็จเช่นกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา^{18,19} ที่พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี

3. อิทธิพลของความรู้ ทัศนคติ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และการปฏิบัติกรพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ความรู้ ทัศนคติ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนเกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออก สามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติกรพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ร้อยละ 21 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าตัวแปรที่ดีที่มีอำนาจการทำนายกรปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คือ ทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกต่อการดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับ ทัศนคติ ความรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการใช้แพทย์ทางเลือก²⁰ ที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการแพทย์ทางเลือก และควรส่งเสริมให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกอย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ พบว่ามีอีก 2 ตัวแปรที่ทำนายกรปฏิบัติการพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาลได้ คือ ความรู้ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา²¹⁻²⁵ พบว่ามีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติกรรวมใดกิจกรรมหนึ่งให้สำเร็จ คือ ความรู้ ทัศนคติ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนนั้นสามารถอธิบายได้ว่า การที่นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ที่ถูกต้อง เหมาะสมและพอเพียงนั้นเป็นพื้นฐานของการมีทัศนคติที่ดีต่อการลงมือปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกับการที่นักศึกษาพยาบาลมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง จะยิ่งส่งเสริมให้ปฏิบัติกรนั้นได้สำเร็จลุล่วง ซึ่งตลอดหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิตคณาจารย์ได้บ่มเพาะวิชาความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาตะวันออก และเน้นย้ำให้นักศึกษาเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาตะวันออก ทำให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีจึงมีความตั้งใจที่จะค้นหาข้อมูล ลงมือปฏิบัติจริง ส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน

ได้จาก 4 แหล่ง^{7,8} คือ 1) การให้โอกาสนักศึกษาได้ฝึกการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกให้การดูแลสุขภาพ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่ดี 2) ชี้แนะหรือนำให้นักศึกษาได้เห็นตัวอย่างที่ดีในการนำภูมิปัญญาตะวันออกไปใช้ในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยเพื่อเป็นการสร้างทัศนคติที่ดี 3) อาจารย์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจจะต้องมีการพูดคุยใจแนะนำให้นักศึกษาใช้ภูมิปัญญาตะวันออกดูแลสุขภาพของทั้งตนเองและผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ และ 4) อาจารย์ควรมีการเสริมสร้างแรงใจ หรือเป็นที่ปรึกษาเมื่อนักศึกษามีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือ รวมทั้งชื่นชมเมื่อนักศึกษาสามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

สรุป

ปัจจัยที่สามารถทำนายการปฏิบัติกรพยาบาลที่ผสมผสานภูมิปัญญาตะวันออกของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มี 3 ปัจจัย คือ ความรู้ ทัศนคติ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ตัวแปรที่มีอำนาจทำนายคือ ทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก ดังนั้น ในการเรียนการสอนอาจารย์ควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังทัศนคติที่ดี เพราะหากนักศึกษามีทัศนคติที่ดีแล้วจะทำให้ นักศึกษามีความขวนขวายหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการนำภูมิปัญญาตะวันออกไปใช้มากยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตจำกัดเฉพาะนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 อาจไม่สามารถอ้างอิงผลการวิจัยไปใช้กับนักศึกษาชั้นปีอื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

การจัดการเรียนการสอนรายวิชาภูมิปัญญาตะวันออกในการพยาบาลควรเน้นให้มีการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภูมิปัญญาตะวันออก เน้นการนำไปใช้จริง การทำให้เป็นแบบอย่าง และควรมีการจัดอบรมกรใช้ศาสตร์ของภูมิปัญญาตะวันออกในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยให้กับอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ ก่อนการขึ้นนิเทศนักศึกษาบนหอผู้ป่วย และในการศึกษาคั้งต่อไปควรมีการขยายขอบเขตของการศึกษาเป็นการใช้แพทย์ทางเลือกและ/หรือการใช้ภูมิปัญญาตะวันออกในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาพยาบาลทั่วประเทศ และศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องร่วมด้วย

การมีส่วนร่วมในการเขียนบทความ

งานวิจัยครั้งนี้แล้วเสร็จได้ด้วยความร่วมมือของผู้ร่วมวิจัยทุกท่าน ซึ่งมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย

การมีผลประโยชน์ทับซ้อน

งานวิจัยครั้งนี้ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนแต่อย่างใด

แหล่งทุนสนับสนุน

ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินกองทุนวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ทองสุข ที่ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำเรื่องระเบียบวิธีวิจัยและการลงข้อมูล สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกท่านที่เสียสละเวลาและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

- Chantraket R, Sonksakda M, Metranon P. Situations of using Thai traditional medicine service in 2009, 2011, 2013. *HSRI Journal*. 2016; 10(2): 103-16. Thai.
- Theppan K, Suwannapong N, Howteerakul N, et al. Decision making on the utilization of Thai traditional medicine in general hospital, Ratchaburi Province. *Journal of Phrapokkiao Nursing College*. 2017; 28(2): 80-92. Thai.
- Longmeewong P, Boonpoapichart S, Duangduean K, et al. Current situation and opinion survey about integrated complementary and alternative medicine with conventional medicine among decision maker of medical school in Thailand. *Community Health Development Quarterly Khon Kaen University*. 2017; 5(1): 341-59. Thai.
- Hatthakit U. *Holistic Nursing with the integration of Eastern Wisdom*. Songkhla: MAX MEDIA Y2K PRESS; 2014.
- Buddharat U, Sen-Ngam K, Khamchan P. Using eastern wisdoms in nursing care for patients of registered nurse in the south of Thailand. *Songklanagarind J Nurs*. 2015; 35(2): 1-20. Thai.
- Hatthakit U, Chukumnerd P. Factors related to integration of eastern wisdom into nursing practice. *Songklanagarind J Nurs*. 2015; 35(Suppl): 1-14. Thai.
- Ben-Arye E, Schiff E, Zollman C, et al. Integrating complementary medicine in supportive cancer care models across four continents. *Med Oncol*. 2013; 30(2): 511. doi: 10.1007/s12032-013-0511-1.
- Chuntharapat S, Chukumnerd P, Panchana S, et al. Effects of yoga-based self-efficacy enhancement program on health behaviors and body weight increasing in overweight pregnant women. *ASJ-PSU*. 2018; 29(1): 148-63. Thai.
- Bandura A. Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*. 1977; 84(2): 191-215. doi: <https://doi.org/10.1037/003-295x.84.2.19>.
- Bandura A. *Social foundations of thought and action*. Englewood Cliffs, NJ; 1986.
- Fongkerd S, Pookitsana S, Tangjirawattana M, et al. Factors influencing health promoting behaviors of Thai adolescents. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*. 2017; 196-209. Thai.
- Sirikhetkon S. Knowledge, attitude, perception and behavior toward Thai traditional and alternative medicine services in Uthathani province. *Journal of Bamrasnaradura Infectious Diseases Institute*. 2019; 13(2): 111-22. Thai.
- Balouchi A, Mahmoudirad G, Hastings-Tolsma M, et al. Knowledge, attitude and use of complementary and alternative medicine among nurses: A systematic review. *Complement The Clin Pract*. 2018; 1(31): 146-57. doi: 10.1016/j.ctcp.2018.02.008.
- Nonthing P, Charoenphon S, Kunwaradisai N, et al. Situation, problems and barriers of using herbal medicine in public hospitals. *IJPS*. 2013; 9(1): 29. Thai.
- Ben-Arye E, Cassileth B, Heusser P, et al. Complementary and integrative oncology in the cross-cultural region of the middle east and South Asia. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*; 2012.
- Chukaew S, Sirapo-ngam Y, Prapaipanich W. Knowledge, attitude, and practice perceived by nurses in helping and promoting caregivers' health. *Rama Nurs J*. 2012; 18(2): 249-58. Thai.
- Poorananon P, Krirkgulthorn T. Factors predicting nursing student's competency in evidence-based nursing. *J NURS SCI*. 2011; 1(Suppl): 47-55. Thai.
- Ray TD, Henry K. Self-efficacy and physical activity in children with congenital heart disease: Is there a relationship?. *J Spec Pediatr Nurs*. 2011; 16(2): 105-12. doi: <https://doi.org/10.1111/j1744-61555.2011.00282.x>.
- Sung SC, Huang HC, Lin MH. Relationship between the knowledge, attitude, and self-efficacy on sexual health care for nursing students. *J Prof Nurs*. 2015; 31(3): 254-61. doi: <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2014.11.001>.
- Walker BF, Armson A, Hodgetts C, et al. Knowledge, attitude, influences and use of complementary and alternative medicine (CAM) among chiropractic and nursing students. *Chiropr Man Therap*. 2017; 25(1): 29. doi: 10.1186/s12998-

- 017-0160-0.
21. Chansiri S, Phahuwatanakorn W, Yusamran C. Influences of breastfeeding attitude, subjective norm, and self-efficacy on intention to exclusive breastfeeding among teenage pregnant women. *J NURS SCI*. 2017; 35(4): 49-59. Thai.
 22. Pothiban L, Pungchompoo W. Knowledge, belief, self-efficacy pertaining osteoporosis preventive behaviors and osteoporosis preventive behaviors among the middle adult population. *Nursing Journal*. 2013; (Suppl): 67-78. Thai.
 23. Sookdee N, Jadesalug V. Influence of knowledge and attitude on the success of work performance through participation of budgeting process on Kanchanaburi Rajabhat University. *Veridian E-Journal*. 2014; 7(2): 1149-62. Thai.
 24. Sibounheuang S, Supamane T, Thungjaroenkul P. Knowledge, Attitude, and Practice in nursing process among nurses, Lao people's democratic republic. *Nursing Journal*. 2016; (Suppl):140-50. Thai.
 25. Prasanwon K, Patoomwan A, Pookboonmee R. Nurses' knowledge, attitude, and nursing practices for pain management for postoperative children. *Rama Nurs J*. 2018; 24(1): 37-50. Thai.